

การศึกษาบริบทและศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว
เชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนถ้ำรงค์ จังหวัดเพชรบุรี
Study of Context and Potential of the Community in
Creative Tourism Management: A Case Study of
Tamrong Community, Phetchaburi Province

ลัคนา ชูใจ¹

Lakkana Choojai¹

¹อาจารย์สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

¹Lecturer of Tourism and Hotel, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phetchaburi Rajabhat University

*Corresponding author Email: lakkanalecturer@gmail.com

(Received: April 18, 2019; Revised: June 10, 2019; Accepted: December 15, 2019)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพของชุมชนถ้ำรงค์ และเพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนถ้ำรงค์ โดยดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก จากนายกองค์การบริหารตำบลถ้ำรงค์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารตำบลถ้ำรงค์ กรรมการด้านการท่องเที่ยวหมู่บ้าน และตัวแทนชาวบ้านชุมชนถ้ำรงค์ จำนวน 30 คน มีการวิเคราะห์ข้อมูลและจัดแบ่งเป็นหมวดหมู่ ตีความ อธิบายความหมายและสร้างข้อสรุป ผลการวิจัยพบว่า 1) ประเด็นบริบทและศักยภาพของชุมชนถ้ำรงค์ (1) จุดแข็ง ที่ตั้งชุมชนมีสภาพแวดล้อม

สวยงาม บรรยากาศดี มีความสงบ มีพื้นที่ทำกิจกรรมสิ่งดึงดูดใจที่หลากหลายในทุกหมู่บ้านของตำบล มีความเป็นเอกลักษณ์ด้านโบราณวัตถุ โบราณสถาน สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมวิถีและชีวิตชุมชน (2) จุดอ่อน ขาดมาตรฐานในด้านการบริการ คนในชุมชนยังไม่เข้าใจการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และขาดการจัดการที่ดี (3) โอกาส ชุมชนมีนโยบายการส่งเสริม สนับสนุนและมีส่วนร่วม กับชุมชน และ (4) อุปสรรค สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ และการเมืองที่ไม่แน่นอน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว 2) ประเด็นการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนถ้ำรงค์ (1) มิติด้านเศรษฐกิจ พบว่า ชุมชนมีการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ สามารถกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างทั่วถึง (2) มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า ชุมชนมีการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ โดยมุ่งส่งเสริมกิจกรรมด้านอัตลักษณ์ และภูมิปัญญาของท้องถิ่น ได้แก่ การทำวาว กังหัน จักรสาน ผลิตภัณฑ์จากตาล การทำน้ำตาล การทำกะแช่ การทำน้ำพริกแกง โดยมีการตั้งกลุ่มในหมู่บ้าน และใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อนำเสนอเรื่องราวแบบเล่าเรื่องให้กับผู้ที่เข้ามาร่วมเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตลอดจน ผู้มาเยือนในฐานะนักท่องเที่ยว (3) มิติด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ชุมชนมีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยการนำวัสดุในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ได้หลายด้านและสูงสุด ตลอดจนมี การอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่ในลักษณะยั่งยืน (4) มิติด้านการจัดการและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า ชุมชนมีระบบการจัดการด้านการท่องเที่ยว เช่น มีการวางแผน มีกระบวนการ การตลาด สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ความปลอดภัย มีกฎของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชนกับผู้มาเยือน ถือว่าเป็นการสัมผัสของจริงตามที่วิถีชุมชน และ (5) มิติด้านบุคลากร พบว่า คนในชุมชนร่วมดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยการตั้งกลุ่มวิสาหกิจท่องเที่ยวชุมชนได้รับการพัฒนาด้านองค์ความรู้ ด้านท่องเที่ยว มีการฝึกอบรมคนในชุมชนด้านการท่องเที่ยว รวมถึงการไปศึกษาดูงานในชุมชนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในด้านการท่องเที่ยวอีกด้วย เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชุมชนถ้ำรงค์ได้

คำสำคัญ: การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อัตลักษณ์ ภูมิปัญญา

Abstract

The purposes of this research were to study context and potential of Tamrong community and to study creative tourism management in Tamrong community. The qualitative method was applied in this research. The data were collected by using an in-depth interview from 30 key informants; chief executive, chief administrator, and officers of Tamrong subdistrict administrative organization, village tourism committee, and also representatives of Tamrong community. The research results revealed that 1) the context and potential of Tamrong community; it was found that (1) strengths; good ambience and environment, the attractive areas to do many activities in the local community, the uniqueness of antiquities, environment, cultural and way of life., (2) weakness; lack of service standard, lack of understanding of sustainable tourism and lack of good management, (3) opportunities; had policy in order to support the participation of local community, (4) threat; economy situations, unstable of politics and unchangeable of tourists behaviors, 2) the creative tourism management in Tamrong community, it was found that (1) economic dimension; comprehensive income distribution, (2) social and culture dimension; the community emphasis on more activities in terms of creative tourism management in Tamrong community to support identities and local wisdom, (3) Environment Dimension; to use local materials in terms of local food and local products, (4) management and stakeholders dimension; to promote the system of tourism management in community, and (5) personnel dimension; to support local community in terms of knowledge of sustainable tourism, training, and inspect the best practice of other community in order to learn and to adapt tourism in Tamrong community.

Keywords: Creative tourism management, Identity, Wisdom

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative tourism) ถือได้ว่าเป็นกระบวนทัศน์ (New travel paradigm) และทิศทางใหม่ของการท่องเที่ยวในปัจจุบัน เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่คำนึงถึงความยั่งยืนเป็นสำคัญ โดยเน้นย้ำถึงความผูกพัน (Engaged) ของนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนกับเจ้าบ้าน ประสบการณ์แท้ปฏิบัติการณ์จริงที่มาจากการเรียนรู้ในพื้นที่ท่องเที่ยว (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559)

จากการเก็บข้อมูลเบื้องต้น (Pilot study) ในระหว่างเดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม 2560 โดยการสัมภาษณ์ และการบันทึกการสังเกต นายกองค้การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์ ตัวแทนชุมชนถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี และนักท่องเที่ยวที่เคยเข้าเยี่ยมชมพื้นที่พบว่า ชุมชนถ้ำรงค์มีศักยภาพการท่องเที่ยวด้านพื้นที่ และมีศักยภาพบุคลากรในการนำชมแหล่งท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ปัญหาของชุมชน กล่าวคือ ยังขาดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในลักษณะที่ยั่งยืน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญ และความจำเป็นในการศึกษาเรื่องบริบทและศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างมีระบบ และเป็นไปในลักษณะที่ยั่งยืน เพื่อให้ชุมชนได้นำไปใช้ประโยชน์จริงในการจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชน จากเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นที่มาในการวิจัยเรื่อง การศึกษาบริบทและศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนถ้ำรงค์ จังหวัดเพชรบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพของชุมชนถ้ำรงค์
2. เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนถ้ำรงค์เชิงสร้างสรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีแบบแผนการวิจัยในลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอน 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก 2) การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง และใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive selecting) ได้แก่ นายกองค้การบริหาร ตำบลถ้ำรงค์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์ เจ้าหน้าที่ห้องค้การบริหารตำบลถ้ำรงค์ กรรมการด้านการท่องเที่ยวหมู่บ้าน และตัวแทนชาวบ้านชุมชนถ้ำรงค์ จำนวนที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ 30 คน 3) การติดต่อขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก และใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยสังเกตพฤติกรรมขณะให้ผู้ให้ข้อมูลเล่า และบันทึกเสียง แล้วนำมาถอดเทปเป็นข้อมูลเชิงบรรยาย ทบทวนจากการฟังเทปซ้ำ 4) การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูล และ 5) สรุปผลการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการวิจัย เพื่อให้การวิจัยเป็นไปอย่างมีระบบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ เพื่อเน้นความลุ่มลึกถ่องแท้ในข้อมูล โดยโครงสร้างเนื้อหาแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย ข้อมูลที่แสดงความความคิดเห็นเกี่ยวกับ ประเด็นด้านศักยภาพของชุมชนถ้ำรงค์ และประเด็นการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ พร้อมบันทึกเสียง บันทึกภาพเคลื่อนไหว

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย

สำหรับการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลในเชิงคุณภาพ คือ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูล ดังนี้

1. จากแหล่งที่มาของข้อมูล มีทั้งแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ
2. มุมมองความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลที่หลากหลาย
3. ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และตรงประเด็น
4. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่หลากหลาย เพื่อใช้เป็นทิศทางในการอธิบายข้อมูล

ด้านประเด็นการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์เอกสาร งานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำเป็นประเด็นข้อคำถามที่ไม่มีโครงสร้างในการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งดำเนินการถอดเทปจากการสัมภาษณ์ จัดแบ่งข้อมูลเป็นหมวดหมู่ ตีความข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่ละข้อคำถาม อธิบายความหมาย และสังเคราะห์ข้อมูล สร้างข้อสรุปด้วยการบรรยาย

ขอบเขตการวิจัย

พื้นที่ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จ.เพชรบุรี ซึ่งประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านท่ามะเฟือง หมู่ที่ 2 บ้านม่วงงาม หมู่ที่ 3 บ้านถ้ำรงค์ หมู่ที่ 4 บ้านไร่สะท้อน หมู่ที่ 5 บ้านดอนตะโก และหมู่ที่ 6 บ้านหนองช้างตาย

ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ นายกองค์การบริหารตำบลถ้ำรงค์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารตำบลถ้ำรงค์ กรรมการด้านการท่องเที่ยวหมู่บ้าน และตัวแทนชาวบ้านชุมชนถ้ำรงค์ รวมผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 30 คน

ขอบเขตด้านเวลา การวิจัยครั้งนี้ อยู่ระหว่างช่วงเดือนสิงหาคม 2560 ถึงสิงหาคม 2561

สรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นบริบทชุมชนถ้ำรงค์ ในพื้นที่ของถ้ำรงค์ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ในการทำเกษตรกรรม เหมาะที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรดำเนินการแบบเศรษฐกิจพอเพียง มีภูเขาและถ้ำ รวมทั้งต้นยางนาอนุรักษ์ และมีถนนเพชรเกษมตัดผ่าน การคมนาคมสะดวกเหมาะสมสำหรับพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว สำหรับด้านบุคลากร ผู้นำชุมชนมีศักยภาพในการบริหารงาน มีความรับผิดชอบและมีความสามัคคี คนให้ความสนใจและความร่วมมือในการดำเนินงานของส่วนรวม

“ชุมชนได้แนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ถ้ำรงค์ไว้ดังนี้ คือ ประการแรก วางแผนการใช้ประโยชน์พื้นที่ให้เหมาะสม ประการที่ 2 พัฒนาสิ่งแวดล้อมเมืองและแม่น้ำ ประการที่ 3 พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ทางเลือกด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ควบคู่กับการส่งเสริมตลาดนัดท่องเที่ยวกลุ่มประชุมสัมมนาและนันทนาการ

และสร้างความเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวหลัก (ทะเล ป่า เขา) ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการ และประการที่ 4 การท่องเที่ยว ควบคุมมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย เพื่อการส่งออกส่งเสริมการผลิตผักผลไม้ปลอดภัย การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์ พัฒนาเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว” (สำฤทธิ์ อบรัมย์, 2560)

ผลการวิจัย จากมุมมองของกรรมการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์ (2560) พบว่า การวิเคราะห์ศักยภาพและการพัฒนาของตำบลถ้ำรงค์ เป็นการวางแผนเป็นการพิจารณาและกำหนดแนวทางปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ปรารถนาเปรียบเสมือนเป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างปัจจุบันและอนาคต เป็นการคาดการณ์สิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น การวางแผนจึงมีความเกี่ยวข้องกับการคาดการณ์ต่างๆ ในอนาคตและตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด โดยผ่านกระบวนการคิดก่อนทำ กล่าวคือ แนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับอนาคต เพื่อให้บรรลุผลที่ปรารถนาของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์ จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนเพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางในการพัฒนาโดยกำหนดให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ รวมถึงการพัฒนาตำบลตามแนวคิดปรัชญาหลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ที่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนอีกด้วย

นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า นโยบายหลักในการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์ ได้เน้นในการพัฒนาคน ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีศักยภาพสูงสุด ให้มีคุณภาพอันจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์ ให้มีความเจริญก้าวหน้าและในปัจจุบันนโยบายของรัฐบาลก็เน้นให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล ฉะนั้น ถ้าชุมชนมีคนที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณภาพ ก็จะทำให้การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์พัฒนาเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว

“วิสัยทัศน์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ถ้ำรงค์น่าอยู่ เชิดชูท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรปลอดภัย รายได้มั่นคง โปร่งใสและมีส่วนร่วมองค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์มุ่งเน้นการปฏิบัติตามหลักระเบียบ ข้อกฎหมาย ด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้” (ณัฐธนพล พิมพ์ทอง, 2560)

ภารกิจหลักของตำบลถ้ำรงค์ มีด้วยกัน 6 ประการกล่าวคือ

ประการที่ 1 คือ การปรับปรุงและพัฒนาระบบสาธารณูปโภคให้ได้มาตรฐานและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน เพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองในอนาคต

ประการที่ 2 คือ การพัฒนาระบบการศึกษาและการสาธารณสุข ตลอดจนอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมอันดีงามและภูมิปัญญาของท้องถิ่น

ประการที่ 3 คือ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนเหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวควบคู่กับวิถีชีวิตชุมชน

ประการที่ 4 คือ การปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารการจัดการลดจนความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

ประการที่ 5 คือ การพัฒนาศักยภาพของคนและชุมชนให้เข้มแข็งและโปร่งใสสามารถพึ่งตนเองได้และมีส่วนรวมของทุกฝ่าย

และประการที่ 6 คือ การส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรชีวภาพในชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน” (ประชุม เข้มกลัด, 2560)

นอกจากนี้ ผลการวิจัยด้านศักยภาพของชุมชนถ้ำรงค์ พบว่า ได้นำแผนของตำบลลงสู่การปฏิบัติ ดังนี้

ประการแรก คือ พัฒนาเสริมสร้างความรู้ให้แก่บุคลากรให้มีความเข้าใจในเรื่องการจัดทำแผนที่ยุทธศาสตร์เป็นตัวขับเคลื่อนไปสู่วิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้

ประการที่ 2 คือ พัฒนาระบบฐานข้อมูลต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและติดตามประเมินผล

ประการที่ 3 คือ พัฒนาระบบติดตามประเมินผล โดยการจัดทำตัวชี้วัดในทุกระดับเพื่อให้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการแผนงานโครงการและการติดตามประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ

ประการสุดท้าย คือ กำหนดองค์การรับผิดชอบโดยแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาให้ประชาชนทราบโดยทั่วกันอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งภายในเดือนธันวาคมของทุกปี

ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2544) ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ที่ประกอบด้วย 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม 2) ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน 3) ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ยุทธศาสตร์การจัดการระบบบริหารเศรษฐกิจและส่วนรวม 5) ยุทธศาสตร์เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ 6) ยุทธศาสตร์การพัฒนาความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ 7) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่ธรรมาภิบาล

ผลการวิจัยเกี่ยวกับประเด็นศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ในลักษณะการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ SWOT ในรูปแบบตาราง พบว่า

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ SWOT

จุดแข็ง (strengths)	จุดอ่อน (weaknesses)
S1 ที่ตั้งมีสภาพแวดล้อมสวยงาม บรรยากาศดี มีความสงบ มีพื้นที่ทำกิจกรรมที่หลากหลาย มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ที่ติดเพชรเกษม มีภูเขา ต้นไม้ มีถ้ำหลวงพ่อดำค่าต่ำ	W1 ขาดมาตรฐานในด้านการบริการ เช่น บ้านรับรอง โฮมสเตย์ สถานที่พักผ่อนนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนตลอดจนการจัดเตรียมด้านอาหารและเครื่องดื่ม
S2 มีสิ่งดึงดูดใจที่หลากหลายในทุกหมู่บ้านของตำบล ได้แก่ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ เกษตรผสมผสานสวนผลไม้ และหนังตะลุง (แกะตัวหนังเอง) กลุ่มทำน้ำพริกแกง	W2 ขาดจุดศูนย์รวมการขายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของชุมชน
S3 มีความเป็นเอกลักษณ์ด้านโบราณวัตถุ โบราณสถาน สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมวิถี และชีวิตชุมชน เช่น อาหารพื้นถิ่นและการละเล่นพื้นบ้าน	W3 คนในชุมชนยังไม่เข้าใจการท่องเที่ยวยั่งยืน การจัดการที่ชัดเจน
S4 ศาลากลางหมู่บ้านกลางบ้านมีห้องน้ำทุกที่	W4 งบประมาณที่ได้รับมีค่อนข้างจำกัด

<p>ถนนคอนกรีตสะดวกในการเดินทาง มีบริการอำนวยความสะดวกจากองค์การบริหารส่วนตำบลโดยรถราง พนักงานท่องเที่ยวชมได้ทุกที่มีบริการให้บริการในบางจุดสำหรับจักรยานปั่นเที่ยว</p> <p>S5 คนในชุมชนมีความรู้ความสามารถ รวมกลุ่มเข้มแข็ง สามารถสร้างนโยบาย ส่งเสริมการท่องเที่ยวได้</p> <p>S6 คนในชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถประยุกต์เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวได้</p> <p>S7 มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้ง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น</p>	<p>W5 ขาดการให้ความร่วมมือของชุมชน ในทุกด้าน จะช่วยกันเพียงบางงาน</p> <p>W6 ผู้นำใช้หลักการบริหารแบบเบ็ดเสร็จ จึงเป็นเหตุให้คนในชุมชนบางส่วน ไม่ยอมรับในเรื่องความคิดเห็นเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชน</p> <p>W7 ขาดการบริการเสริมต่างๆ ที่เอื้อประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชน</p>
<p>S8 การจัดกิจกรรมประเพณีประจำปี เช่น การแสดงลิเก การแสดงกลองยาว การแสดงหนังตะลุง การแสดงงานว่า และการทำบุญตักบาตรเทโว</p> <p>S9 มีการรวมกลุ่มของหัวหน้าชุมชน และคณะกรรมการชุมชนได้เข้มแข็ง</p> <p>S10 มีการจัดตั้งคณะทำงานด้านการท่องเที่ยวภายในชุมชน</p>	

การวิเคราะห์และการสังเคราะห์โอกาส (Opportunities) และภัยคุกคาม (Threats) เกี่ยวกับประเด็นศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ SWOT

โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
<p>O1 นโยบายการส่งเสริม สนับสนุนและมีส่วนร่วมกับชุมชน</p> <p>O2 ได้รับการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยว จากหลายหน่วยงาน สามารถได้รับการสนับสนุน งบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ เหล่านั้นได้มากขึ้น เช่น กลุ่มพระราชวัง การประชาสัมพันธ์ชุมชน โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี</p>	<p>T1 สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ และการเมืองที่ไม่แน่นอน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการตัดสินใจ ท่องเที่ยว</p> <p>T2 ปริมาณของนักท่องเที่ยวในลักษณะมวลชน ที่มากขึ้น ทำให้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นนักท่องเที่ยวคุณภาพ ซึ่งใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม และกำลังซื้อสูงมีกลุ่มจำนวนน้อย</p> <p>T3 ขาดการบูรณาการด้านโครงสร้างพื้นฐาน หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านไม่มีการวางแผนร่วมกัน</p> <p>T4 น้ำท่วมบ้างเป็นบางที่ หน้าแล้งมีบ้างถ้า น้ำแก่งไม่ปล่อย</p>

ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนถ้ำรงค์ยังไม่ได้มีแผนหรือนโยบายด้านการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม แต่โดยศักยภาพทางทรัพยากรทางธรรมชาติ วัฒนธรรมและวิถีชีวิต ตลอดจนเส้นทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ ที่เอื้ออำนวย ที่สำคัญคือ การมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง รวมถึงความพร้อมของคนชุมชนจึงสามารถที่จะดำเนินการจัดการด้านการท่องเที่ยวในชุมชนได้ ดังนั้น จากศักยภาพของชุมชนถ้ำรงค์จะเห็นว่าสามารถดำเนินการจัดการท่องเที่ยวในลักษณะที่ยั่งยืนได้

จากการวิเคราะห์ผลข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก ตามกระบวนการขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยประเด็นการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนถ้ำรงค์ พบว่า

มิติด้านเศรษฐกิจ

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กล่าวคือ เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาชุมชนสามารถกระจายรายได้สู่ชุมชนได้มากและทั่วถึง ทำให้คนในชุมชนมีรายได้เสริมเพิ่มขึ้น พบว่า มีผลดีถ้าทำได้ ถึงจะไม่มาก แต่ก็ได้กระตุ้นให้คนรู้จักเสียสละและรักษาสิ่งแวดล้อม ทำให้ทุกคนในชุมชนมีรายได้จากการขายสินค้า พืช ผัก ผลไม้ในชุมชน ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ ได้ร่วมกันวางแผนพัฒนา และควบคุมการเติบโตของการท่องเที่ยวกระจายรายได้เข้าสู่ชุมชนได้มาก ทั้งนี้ มีการประชุมกลุ่มกับผู้ที่เกี่ยวข้อง และมีการวางแผนการพัฒนาเป็นลำดับ ไม่ว่าจะเป็นการประชุมรับสมาชิกการตั้งคนทำงาน การระดมทุน การลงมือทำ การติดตามและประเมินผลเป็นระยะ แต่ในทางตรงกันข้าม ผลการวิจัยพบว่า บางครัวเรือนชอบความเป็นส่วนตัว แบบสังคมชนบท อาจทำให้เกิดความุ่นวาย แบบสังคมเมือง จึงเป็นเหตุให้การทีมในการร่วมวางแผนและดำเนินสู่การปฏิบัติจริงมีน้อย

นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า มีการจัดตั้งคณะกรรมการทำงานด้านการท่องเที่ยวของตำบล ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากทีมงานของประจักษ์รัฐเพชรบุรี เพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลอย่างต่อเนื่อง ร่วมกันประชุมวางแผนการบริหารงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการท่องเที่ยว ในการดำเนินการจัดทำแผนด้านการท่องเที่ยวของ

ชุมชน เพื่อเสนอโครงการและแนวทางการดำเนินปฏิบัติด้านการท่องเที่ยวต่อภาครัฐเพื่อนำสู่นโยบายในการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ยิ่งไปกว่านั้น ผลการวิจัยพบว่า ในมุมมองด้านเศรษฐกิจของชุมชน โดยนำการท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน มีการประสานองค์กรต่างๆ มาให้ความรู้ ตลอดจนสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม เช่น การทำน้ำพริก ทำขนม หัตถกรรม การเป็นมัคคุเทศก์น้อย รวมถึงให้คำแนะนำในการตั้งกลุ่มอาชีพ เป็นหน่วยงานประสานในการของบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เศรษฐกิจดีขึ้น ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น รวมถึงชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Mitchell and Reid (2001) ที่ได้ระบุถึงการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือนนั่นเอง อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ วรณา วงษ์วานิช (2546) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่า เป็นการพัฒนาและการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาดรอบคอบ ระมัดระวังให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสามารถธำรงรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้ได้นานที่สุด อีกทั้งแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเหมือนกับแนวคิดเชิงนิเวศ โดยได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดีทั้งภาครัฐและเอกชนในการตระหนักถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม

ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมอัตลักษณ์และภูมิปัญญาของท้องถิ่น การทำวาว กังหัน จักรสาน ผลิตภัณฑ์จากตาล การทำน้ำตาล การทำกะแช่ มีการรวมกลุ่มทำน้ำพริกแกง โดยวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชน กลุ่มคนที่ เป็นคนของชุมชน และนำเสนอเรื่องราวแบบเล่าเรื่องให้กับกลุ่มคนที่เข้ามาร่วมเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตลอดจนผู้มาเยือนในฐานะนักท่องเที่ยว

นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า ในชุมชนถ้ำรงค์ ช่วงเทศกาลสงกรานต์ มีกิจกรรมที่เป็นลักษณะการละเล่นเชิงวัฒนธรรม เช่น ฝึกระดัง เหน่เรือบก รำกลองยาว จะเล่นช่วงงานปิดทองที่วัดถ้ำรงค์ การจัดงานลานวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาพื้นบ้าน เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้อง

ได้มีโอกาสได้แสดง และถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี การจัดงานวัดมรดกถ้ำรงค์ นำเสนอวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งจะจัดในช่วงเดือนเมษายน ทั้งนี้ลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน สามารถสร้างการรับรู้และเข้าใจในวิถีชีวิตของชุมชน โดยเป็นการรวมพลังเพื่อพัฒนาลำห้วยให้สวยงาม หมู่บ้านน่าอยู่ เป็นวิถีพอเพียงแบบชุมชน โดยนักท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวชมสัมผัสการทำเกษตรแบบพอเพียงได้หลายจุด เช่น เกษตรอินทรีย์และฟาร์มไส้เดือน ลำห้วยธรรมชาติ มีการจัดแสดงให้ดู ให้ทำ เล่าให้ฟัง การทำตาลและเกษตรอินทรีย์ กิจกรรมการคัดหมักกล้วยหอมปลูก การทำฮอว์โมนไข่ เลือกมะพร้าวอ่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดให้มีฐานการเรียนรู้ และให้มีการรับรู้หลายด้าน เช่น ให้ความรู้เชิงบรรยาย ฝึกปฏิบัติทดลองทำ ทดลองทาน นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาร่วมแสดงและชมการแสดง เช่น งานวันมรดกถ้ำรงค์ การละเล่นผีกระดัง ซึ่งการจัดงานนี้เป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมของชุมชนถ้ำรงค์ การจัดงานวัดมรดกถ้ำรงค์ นำเสนอวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งจะจัดในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี

จะเห็นได้ว่า ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของธนาภัทร สีสดใส และคณะ (2561) ที่สรุปผลการวิจัยไว้ว่า วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนลุ่มน้ำตาปี มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวทั้งในแง่ประวัติศาสตร์ กลุ่มชาติพันธุ์ ภาษา วรรณกรรม การละเล่นพื้นบ้าน ศาสนา พิธีกรรมและความเชื่อ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสภาพภูมิประเทศทางธรรมชาติ แนวทางการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำตาปี ประกอบด้วย 1) ธารรงค์ สร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนให้มีความรู้สึกในการเป็นเจ้าของ มีความรับผิดชอบร่วมกันในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ความสะอาดของสถานที่ และความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว 2) สร้างคุณค่าให้แก่ชุมชน โดยร่วมกันศึกษาค้นคว้าหาสิ่งที่ดีและมีประโยชน์เพื่อนำมาจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งความมีอัธยาศัยไมตรีของชุมชน 3) มีการวางแผนรับผิดชอบร่วมกันในการดำเนินงานและการแบ่งปันผลประโยชน์ และ 4) จัดเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ ด้านศูนย์ข้อมูล เส้นทาง การท่องเที่ยว ด้านอาหาร เครื่องดื่ม ห้องน้ำ จุดชมวิว การสื่อสาร และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว

มิติด้านสิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัยพบว่า การใช้วัสดุที่มาใช้ประโยชน์ได้หลายด้าน และสูงสุดรู้จักใช้ มีการอนุรักษ์ ลำห้วย ต้นยางนา การให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น การปลูกตาล อนุรักษ์ยางนา ใช้ทรัพยากรในชุมชน เช่น ส่วนต่างๆของตาล ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีมูลค่าเพิ่มขึ้น ช่วยกันดูแลและรักษาความสมดุลของสิ่งแวดล้อม และปลูกต้นไม้ทดแทน เมื่อต้นไม้ตายลงเพื่อลดภาวะโลกร้อน นอกจากนี้ มีการให้ความรู้โดยเชิญเจ้าหน้าที่เกษตร และหน่วยงานเอกชนมาแนะนำ การทำปรับตัวให้อยู่กับธรรมชาติ การรักษาลำห้วยให้สะอาด ไม่ปล่อยให้น้ำเสีย โดยมีการตั้งงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ลำห้วย ต้นยางนา ให้อยู่คู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ มีการจัดกิจกรรมวันอนุรักษ์แม่น้ำเพชรบุรี ทำความสะอาดแม่น้ำลำคลอง มีการณรงค์การคัดแยกขยะ การทำปุ๋ยหมักจากเศษอาหาร เศษพืชในพืช ตลอดจนมีการนำเสนอการนำวัสดุเหลือใช้มาเป็นพลังงานทดแทนเพื่อใช้ในชุมชน การทิ้งขยะให้ลงถังขยะ การแยกชนิดของขยะ ใช้จักรยาน การเดิน แทนการขับรถยนต์หรือมอเตอร์ไซค์

นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นการพัฒนาและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ชุมชนมีการจัดตั้งโครงการธนาคารปลา โครงการกลุ่มเกษตรอินทรีย์ และฟาร์มไส้เดือน เพื่อรักษาสภาพความสมบูรณ์ของพื้นดินและพื้นน้ำ และการจัดตั้งชมรมคนรักป่า โดยมีกิจกรรม เช่น การปลูกป่าเพิ่มทุกปี การบริจาคสิ่งของ ตลอดจน ชุมชนได้ดำเนินการแบ่งเขตพื้นที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยว มีการป้องกัน ติดตาม ประเมินผลกระทบที่จะเกิดขึ้น แต่สำหรับประเด็นนี้ ชุมชนมีแผนการรองรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากยังมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนในระยะเวลาสั้นๆ แต่ไม่เกิน 2-3 ชั่วโมง ดังนั้น ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจึงไม่มีเกิดขึ้นในชุมชนปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตามชุมชนมีแผนการจัดการเรื่องผลกระทบด้านการท่องเที่ยวหากมีการพักค้างของกลุ่มนักท่องเที่ยว

ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของสุถี เสริฐศรี (2557) อนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมีวิธีการจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างตั้งเดิมทั้งมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างเพียงพอหรือใช้อย่างมีประสิทธิภาพและใช้อย่างประหยัด ช่วยลดการบริโภคใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นและลด

การก่อสร้าง ต้องร่วมกันวางแผนกับผู้ที่เกี่ยวข้องจัดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพหรือจัดหาทรัพยากรอื่นที่มีคุณสมบัติ มีคุณภาพเหมือนกัน ใช้ทดแทนกันได้เพื่อลดการใช้ทรัพยากรที่หายาก ตลอดจนส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม อีกทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ เพจ และโดลิ่ง (Page and Dowling, 2002: 65-69) ที่ได้อ้างถึงความยั่งยืนของระบบนิเวศ (Ecologically sustainable) การท่องเที่ยวทุกประเภท ควรสร้างความยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดความยั่งยืนของระบบนิเวศในพื้นที่ธรรมชาติ ความยั่งยืนหมายถึงความยั่งยืน ของชนิดพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ ที่ไม่ถูกทำลายไหลลดจำนวนลง จากการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยว ต้องไม่ทำลายโครงสร้างทางกายภาพของธรรมชาติ เช่น ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ หรือลักษณะโครงสร้างทางธรรมชาติที่เป็นบ่อเกิดความหลากหลายทางชีวภาพ นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมในพื้นที่ เพราะความหลากหลายก่อให้เกิดความยั่งยืนของระบบนิเวศ

มิติด้านการจัดการและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ผลการวิจัยพบว่า ระบบการจัดการด้านการท่องเที่ยว เช่น มีการวางแผน มีกระบวนการ การตลาด สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ความปลอดภัย มีกฎของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเอง ซึ่งพบว่า องค์กรบริหารส่วนตำบล ได้พาผู้นำ ผู้ที่มีแนวคิดพัฒนาหมู่บ้าน การทำกิจกรรม การเดินทาง การขยายโครงการ การรักษามูลาเนาบ้านเกิด การออกกฎบางพื้นที่จัดการโดยชุมชนเอง เช่น กลุ่มน้ำพริก ธนาคารปลา เกษตรแบบพอเพียง

สำหรับด้านการจัดการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนได้มีการจัดตั้งทีมคณะกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดคุณภาพและความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว ในเชิงของกฎของชุมชน เป็นรูปแบบชุมชนดั้งเดิม คือ คุณธรรมและจริยธรรม เป็นพื้นฐานของชุมชน ซึ่งเป็นเสน่ห์ของชุมชนที่ทำให้ให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม ทั้งนี้ในชุมชนมีการวางแผน กระบวนการ การตลาด สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม โดยชุมชนได้เข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการวางแผน และแก้ปัญหาด้านการท่องเที่ยว มีการประชุม เครือข่าย ภาครัฐ เอกชน องค์กรอิสระทางการท่องเที่ยวที่เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม

ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Heather Mair (2014) ได้สรุปผลการวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ว่า การท่องเที่ยวชุมชนเป็นแนวคิดและแนวทางในการพัฒนาและวางแผนการท่องเที่ยว ความคิดของตนวางอยู่บนสมมติฐานของความสำเร็จของการท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีส่วนร่วมของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนา แนวทางการท่องเที่ยวในชุมชนพิจารณาว่าผู้คนที่ได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยทั่วไปการท่องเที่ยวชุมชนเป็นจุดเริ่มต้นของความต้องการของสมาชิกในชุมชนเข้าบ้าน

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดของ วีระพล ทองมา (2554) ที่ได้สรุปถึงองค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่าเป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านในการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว การที่จะให้ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยวตามหลักการดังกล่าวข้างต้น มีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวในขณะเดียวกัน มีการรณรงค์กับคนในสังคมให้เห็นความแตกต่างของการท่องเที่ยว โดยชุมชนกับการท่องเที่ยวทั่วไป กระตุ้นให้คนในสังคมเห็นความสำคัญและเป็นนักท่องเที่ยวที่สนใจการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน

ผลการวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกับกับ ผลการวิจัยของ ภัยมณี แก้วสง่า และ นิตาชล จันทศิริ (2555) ที่สรุปไว้ว่า รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นรูปแบบที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

มิติด้านบุคลากร

ผลการวิจัยพบว่า มีการดำเนินการนำสมาชิกในชุมชนศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบเดือนละครั้ง มีการฝึกอบรมให้แกนนำโดยจัดไปศึกษาดูงานในชุมชน ที่ประสบความสำเร็จในด้านการท่องเที่ยว โดยมีการอบรมในหัวข้อต่างๆ เช่น ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้ นำความรู้ความเข้าใจ มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาในชุมชนของตน ตลอดจนมีการฝึกอบรมการเป็นอาสาสมัครนำเที่ยวชุมชนโดยจัดอบรมทั้งภายในและจัดอบรมภายนอกสถานที่ ซึ่งการจัดการท่องเที่ยวชุมชนของตำบลถ้ำรงค์จัดแข่งขันการใช้คนชุมชน หรือผู้มีความรู้ใน

ชุมชนเป็นแหล่งข้อมูล เพื่อเผยแพร่กับนักท่องเที่ยว เป็นวิทยากรตามแหล่งเรียนรู้ เป็นกรรมการในการจัดทำแผนงานเพื่อปรับปรุงระบบการจัดการด้านท่องเที่ยวในทุกปี

ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของสฤณี เสริฐศรี (2557) ที่ให้ความสำคัญแก่บทบาทของบุคลากร ในการพัฒนาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยระบุว่า การพัฒนาบุคลากร (Training staff) การให้ความรู้ การฝึกอบรม การส่งพนักงาน ดูงานอย่างสม่ำเสมอ ให้มีความรู้ มีแนวคิด และวิธีปฏิบัติในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนับเป็นการพัฒนาบุคลากรในองค์กร เป็นการช่วยยกระดับมาตรฐานการบริการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ปัญหาเรื่องบุคลากร

ชุมชนถ้ำรงค์มีจำนวนผู้มีความรู้เฉพาะทางในเรื่องต่างๆ น้อยลง เนื่องจากเป็นคนที่สูงอายุในรุ่นเก่าๆ การที่ตำบลขาดผู้มีความรู้เฉพาะด้าน เช่น ในเรื่องของการสำรวจโบราณสถานโบราณวัตถุ ขาดผู้มีความรู้ หรือปราชญ์ในเรื่องของที่มาของวัฒนธรรม การละเล่น หรือประเพณีท้องถิ่น ทำให้เกิดผลกระทบต่อการประชาสัมพันธ์หมู่บ้าน เช่น การทำแผนพับบอกประวัติ ที่มาของหมู่บ้าน โบราณสถาน โบราณวัตถุที่น่าสนใจในกรณีที่ทางตำบลต้องการเปิดตัวเป็นแหล่งท่องเที่ยว

2. ปัญหาเรื่องขาดผู้สืบสานงานภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผลงานที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านหลายๆผลงานขาดผู้ที่สืบสานต่อ เช่น การปั้นแป้ง การทำขี้ได้ การขึ้นตาล การทำกั้งหนุบ การทำว้าวดูยดูย และการทำจักสาน เป็นต้น เพราะถ้าดำเนินการสนับสนุนภูมิปัญญาชาวบ้านต่อไป แต่ในทางตรงข้ามไม่มีผู้มาสืบสานภูมิปัญญานี้ ซึ่งนับว่าข้อนี้เป็นอุปสรรคในการทำท่องเที่ยวที่ยั่งยืน มีเพียงกลุ่มเดียวคือนักเรียนในโรงเรียนวัดม่วงงามสำหรับเด็กประถมศึกษาที่ได้รับการสืบสานต่อภูมิปัญญา แต่เมื่อย้ายโรงเรียนเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษาก็ไม่ได้กลับมาเรียนรู้กิจกรรมที่สานต่อภูมิปัญญานี้

3. ด้านกำลังคน

การดำเนินงานในชุมชนที่วางไว้จะสำเร็จลุล่วงไปไม่ได้หากขาดคนที่มีความรู้ ความชำนาญในงานนั้น รัฐบาลควรให้การสนับสนุนในด้านกำลังคน ให้คนที่มีความรู้ ความชำนาญมาตรวจงานในชุมชนเป็นระยะๆ เพื่อแนะนำการทำงานที่ถูกต้องให้กับคนในชุมชน นอกจากนี้จะทำงานได้เร็วขึ้นแล้วยังเป็นการประหยัดงบประมาณได้อีกทางหนึ่งด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในเรื่อง บริบทและศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยขยายพื้นที่สู่พื้นที่ชุมชนอื่นๆ หรือภาคอื่นๆ
2. ควรมีการนำแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อทดลองใช้ในการปฏิบัติจริงในชุมชนที่ศึกษา โดยสามารถศึกษาในลักษณะการวิจัยและการพัฒนา (research and development) ต่อไป
3. ควรศึกษาปัจจัยความสำเร็จและความล้มเหลวของการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2559). **กลุ่มข้อมูลสถิติด้านท่องเที่ยว:Internal tourism in Hua Hin 2010-2012**. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2560, จาก <http://www.tourism.go.th>.
- ณัฐธนพล พิมพ์ทอง. (2560, 26 มีนาคม). รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลลำไทรรงค์. องค์การบริหารส่วนตำบลลำไทรรงค์. สัมภาษณ์.
- ธนภัทร สีสดใส เสรี วงษ์มณฑา และชัชชนะ เตชคณา. (2561, มกราคม – มิถุนายน). การจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว บริเวณด่านสิงขรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. **วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจปริทัศน์**, 14(1), 1-13.
- ประชุม เข้มกัลด. (2560, 26 มีนาคม). รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลลำไทรรงค์. องค์การบริหารส่วนตำบลลำไทรรงค์. สัมภาษณ์.

- ภักยมณี แก้วสง่า และนิชาชล จำนงศรี. (2555). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: ทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยวไทย. **วารสารเทคโนโลยีสุรนารี**. 6(1), 91-109.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. (2559). **องค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)**. สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2559, จาก http://www.dasta.or.th/creativetourism/attachments/article/112/20_9271.pdf.
- วรรณ วรชวานิช. (2546). **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วีระพล ทองมา. (2554). **การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT) สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในเขตที่ดินป่าไม้**. สืบค้นเมื่อ 24 ธันวาคม 2560, เข้าถึงได้จาก www.dnp.go.th/fca16/file/i49xy4ghqzsh3j1.doc.
- สุถี เสริฐศรี. (2557). **แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโคกนอ อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). **สรุปสาระสำคัญสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับ 9**. สืบค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2560, จาก <https://www.nesdb.go.th/download/article/Plan9.pdf>.
- สำคัญ อิบแย้ม. (2560, มีนาคม 26). **นายกองค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์. องค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์. สัมภาษณ์**.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลาด. (2559). **ข้อมูลตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี**. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2559, จาก <http://www.thaitambon.com/tambon>.
- Heather, M. (2014). Organic farm volunteering as a decommodified tourist experience. **Recreation and Leisure Studies**, 15(2), 191-204.

Page, S.J., and Dowling, R.K. (2002). **Ecotourism**. Harlow: Prentice Hall.

Ueltschy, L.C., Laroche, M., Eggert, A., & Bindl, U. (2007). Service quality and satisfaction: an international comparison of professional services perceptions. **Journal of Services Marketing**, 21(6), 410-423.